

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 19 lipca 2012 r. *

Transport — Transport lotniczy — Wspólne zasady wykonywania przewozów lotniczych na terenie Unii — Rozporządzenie (WE) nr 1008/2008 — Obowiązek sprzedawcy przewozu lotniczego do zapewnienia, że akceptacja przez klienta opcjonalnych dopłat do ceny wynika z działania na zasadzie opcjonalnej — Pojęcie „opcjonalnych dopłat do ceny” — Cena oferowanego przez niezależne towarzystwo ubezpieczeniowe ubezpieczenia od kosztów rezygnacji z lotu, stanowiąca część ceny ogólnej

W sprawie C-112/11

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Oberlandesgericht Köln (Niemcy) postanowieniem z dnia 2 marca 2011 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 4 marca 2011 r., w postępowaniu:

ebookers.com Deutschland GmbH

przeciwko

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes izby, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, G. Arestis (sprawozdawca) i D. Šváby, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Mazák,

sekretarz: C. Strömholm, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 11 stycznia 2012 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu ebookers.com Deutschland GmbH przez P. Ploga oraz S. Zimpricha, Rechtsanwälte,
- w imieniu Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV przez J. Henniga, Rechtsanwalt,
- w imieniu rządu hiszpańskiego przez S. Centeno Huertę, działającą w charakterze pełnomocnika,

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu rządu włoskiego przez G. Palmieri, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez C. Colelli, avvocato dello Stato,
- w imieniu rządu austriackiego przez C. Pesendorfer, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu fińskiego przez H. Leppo, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez K. Simonssona oraz
K.P. Wojcika, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 1 marca 2012 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 23 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1008/2008 z dnia 24 września 2008 r. w sprawie wspólnych zasad wykonywania przewozów lotniczych na terenie Wspólnoty (Dz.U. L 293, s. 3).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między spółką ebookers.com Deutschland GmbH (zwaną dalej „spółką ebookers.com”), która zajmuje się sprzedażą przewozów lotniczych poprzez prowadzony przez nią internetowy portal podróżniczy, a Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV (niemieckim federalnym związkiem central i związków konsumenckich, zwanym dalej „BVV”) dotyczącego zgodności z prawem sposobu sprzedaży swoich przewozów.

Ramy prawne

- 3 Zgodnie z motywem 16 rozporządzenia nr 1008/2008:
„Klienci powinni mieć możliwość skutecznego porównania cen przewozów lotniczych poszczególnych przedsiębiorstw lotniczych. W związku z tym ostateczna cena, jaką klient ma zapłacić za przewóz lotniczy rozpoczynający się na terenie Wspólnoty, powinna być zawsze wskazana i uwzględniać wszelkie podatki, opłaty i należności. [...]”.
- 4 Artykuł 2 pkt 18 tego rozporządzenia definiuje „taryfy lotnicze” w rozumieniu tego aktu jako:
„ceny podawane w euro lub w walucie lokalnej, płacone przewoźnikom lotniczym lub ich agentom, lub innym sprzedawcom biletów za przewóz pasażerów w ramach przewozów lotniczych, oraz wszystkie warunki, na których ceny te mają zastosowanie, w tym wynagrodzenie i warunki oferowane agencji oraz inne usługi pomocnicze [...]”.
- 5 Tak samo art. 2 pkt 19 tego rozporządzenia definiuje pojęcie „stawek lotniczych” w rozumieniu tego aktu jako:
„ceny podawane w euro lub w walucie lokalnej, płacone za przewóz ładunków, oraz warunki, na których ceny te mają zastosowanie, w tym wynagrodzenie i warunki oferowane agencji oraz inne usługi pomocnicze”.

- 6 Artykuł 23 rozporządzenia nr 1008/2008 zatytułowany „Informacje i zasada niedyskryminacji” stanowi w ust. 1:

„Oferowane lub opublikowane w dowolny sposób, w tym w Internecie, publicznie dostępne taryfy lotnicze i stawki lotnicze zawierają obowiązujące warunki przewozów lotniczych wykonywanych z portu lotniczego znajdującego się na terytorium państwa członkowskiego, do którego ma zastosowanie [traktat WE]. Ostateczna cena, którą należy zapłacić, jest zawsze wskazywana i zawiera obowiązujące taryfy lotnicze i stawki lotnicze, a także wszystkie należne podatki, dopłaty, opłaty i należności, które są niemożliwe do uniknięcia i możliwe do przewidzenia w chwili publikacji. Poza wskazaniem ostatecznej ceny określa się przynajmniej następujące informacje:

- a) taryfę lotniczą lub stawkę lotniczą;
- b) podatki;
- c) opłaty lotniskowe; oraz
- d) inne opłaty, dopłaty i należności, takie jak związane z ochroną lub paliwem;

jeżeli do taryfy lotniczej lub stawki lotniczej dodano kwoty wymienione w lit. b), c) i d). Informacje o opcjonalnych dopłatach do ceny są przekazywane w sposób wyraźny, przejrzysty i jednoznaczny na początku procesu rezerwacji, zaś zgoda klienta jest wyrażana na zasadzie opcjonalnej (opt-in)”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

- 7 Spółka ebookers.com zajmuje się sprzedażą przewozów lotniczych poprzez prowadzony przez nią internetowy portal podróżniczy. Kiedy klient wybierze określony lot w ramach dokonywania rezerwacji dostępnej przez ten portal, na stronie internetowej ukazuje się w prawym górnym rogu, pod nagłówkiem „aktualne koszty podróży” („Ihre aktuellen Reisekosten”), zestawienie kosztów. Zestawienie to obejmuje obok ceny samego przelotu kwotę należną z tytułu „podatków i opłat” („Steuern und Gebühren”) oraz z tytułu „ubezpieczenia od kosztów rezygnacji” („Versicherung Rücktrittskostenchutz”), obliczonego domyślnie. Całość tych kosztów przedstawia „cenę podróży ogółem” („Gesamtreisepreis”).
- 8 W przypadku ostatecznej rezerwacji klient jest obowiązany zapłacić spółce ebookers.com tę cenę podróży ogółem w jednej kwocie. Pozwana przekazuje wtedy koszty przelotu do danego przewoźnika lotniczego, a koszty ubezpieczenia – do towarzystwa ubezpieczeniowego niezależnego od przewoźnika lotniczego ani pod względem prawnym, ani gospodarczym. Podobnie spółka ebookers.com odprowadza podatki i opłaty do podmiotów uprawnionych. Jeśli klient nie życzy sobie ochrony ubezpieczeniowej z tytułu ubezpieczenia od kosztów rezygnacji, na dole strony internetowej spółki ebookers.com jest on informowany, jak ma postąpić, co sprowadza się do skorzystania z „opt-out”.
- 9 BVV uważa, że ten sposób sprzedaży przewozów lotniczych stanowi naruszenie art. 23 ust. 1 rozporządzenia nr 1008/2008 i żąda, by spółka ebookers.com przy rezerwacji przewozów lotniczych na swojej stronie internetowej zaniechała domyślnego umieszczania ubezpieczenia od kosztów rezygnacji. W dniu 28 grudnia 2009 r. BVV wystąpił z odpowiednim żądaniem do Landgericht Bonn (sądu krajowego w Bonn), który postanowił uznać je w całości w drodze orzeczenia z dnia 19 lipca 2010 r.
- 10 W ramach wniesionej przez spółkę ebookers.com w dniu 23 sierpnia 2010 r. apelacji od tego orzeczenia Oberlandesgericht Köln (wyższy sąd krajowy w Kolonii) stawia sobie pytanie, czy oferta spółki ebookers.com stanowiąca przedmiot postępowania przed sądem krajowym wchodzi w zakres stosowania art. 23 ust. 1 rozporządzenia nr 1008/2008. Uznawszy, że rozstrzygnięcie sporu przed sądem krajowym zależy od wykładni tego przepisu i mając na uwadze, że ani brzmienie, ani jego

geneza nie wskazują bez wątpliwości, czy przepis ten podlega zastosowaniu do tego sporu, sąd ten postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy przepis art. 23 ust. 1 rozporządzenia [nr 1008/2008], zgodnie z którym informacje o opcjonalnych dopłatach do ceny są przekazywane w sposób wyraźny, przejrzysty i jednoznaczny na początku procesu rezerwacji, zaś zgoda klienta jest wyrażana na zasadzie opcjonalnej (opt-in), obejmuje również takie koszty związane z przewozami lotniczymi, które powstają w związku z usługami osób trzecich (tu: podmiot oferujący ubezpieczenie od kosztów rezygnacji) i pobierane są od pasażera przez sprzedawcę przewozu lotniczego w cenie ogółem razem z ceną przelotu?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 11 Poprzez swoje pytanie prejudycjalne sąd krajowy zamierza zasadniczo ustalić, czy pojęcie „opcjonalnych dopłat do ceny”, o których mowa w art. 23 ust. 1 zdanie ostatnie rozporządzenia nr 1008/2008 należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono koszty związane z przewozem lotniczym, które powstają w związku z usługami, takimi jak będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym ubezpieczenie od kosztów rezygnacji, świadczonymi przez inny podmiot niż przewoźnik lotniczy i naliczane klientowi przez sprzedawcę tego przewozu lotniczego w cenie ogółem razem z ceną przelotu.
- 12 W tym zakresie należy przypomnieć utrwalone orzecznictwo Trybunału, zgodnie z którym przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy uwzględniać nie tylko jego brzmienie, lecz także jego kontekst oraz cele regulacji, której część ten przepis stanowi (zob. w szczególności wyroki: z dnia 17 listopada 1983 r. w sprawie 292/82 Merck, Rec. s. 3781, pkt 12; z dnia 1 marca 2007 r. w sprawie C-34/05 Schouten, Zb.Orz. s. I-1687, pkt 25; z dnia 3 grudnia 2009 r. w sprawie C-433/08 Yaesu Europe, Zb.Orz. s. I-11487, pkt 24).
- 13 Jak wynika jasno zarówno z tytułu, jak z brzmienia art. 23 ust. 1 rozporządzenia nr 1008/2008, przepis ten ma na celu zagwarantowanie i przejrzystość cen usług lotniczych, tym samym przyczynia się on do zapewnienia ochrony klienta korzystającego z tych usług.
- 14 Artykuł 23 ust. 1 zdanie ostatnie rozporządzenia nr 1008/2008 w szczególności wskazuje „opcjonalne dopłaty do ceny”, które nie są nieuniknione, w przeciwieństwie do taryfy lotniczej lub stawki lotniczej oraz innych elementów składowych ostatecznej ceny lotu, o której mowa w art. 23 ust. 1 zdanie drugie tego rozporządzenia. Te opcjonalne dopłaty do ceny są tym samym związane z usługami, które – pełniąc funkcję uzupełniającą w stosunku do samego przewozu lotniczego – nie są ani obowiązkowe, ani niezbędne dla transportu pasażerów lub ładunku, tak że klient dokonuje wyboru ich akceptacji albo odrzucenia. Właśnie z tego względu, że klient jest w stanie dokonać tego wyboru, o takich opcjonalnych dopłatach do ceny należy poinformować w sposób wyraźny, przejrzysty i jednoznaczny na początku procesu rezerwacji, oraz że ponadto takie dopłaty do ceny muszą wynikać z wyraźnego działania klienta, jak stanowi art. 23 ust. 1 zdanie ostatnie tego rozporządzenia.
- 15 Ten wymóg szczególny dla opcjonalnych dopłat do ceny w rozumieniu art. 23 ust. 1 zdanie ostatnie rozporządzenia nr 1008/2008 służy zapobieganiu temu, aby klient przewozów lotniczych był nakłaniany przy rezerwacji lotu do nabycia usług dodatkowych w stosunku do samego lotu, które nie są nieuniknione i konieczne dla potrzeb tego lotu, chyba że zdecyduje się on w sposób wyraźny na zakup tych dodatkowych usług i na zapłatę związanych z nimi dopłat do ceny.
- 16 Wymóg ten odpowiada ponadto temu, przewidzianemu w sposób ogólny w odniesieniu do praw konsumentów w dziedzinie dodatkowych płatności w art. 22 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniającej dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz

uchylającej dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.U. L 304, s. 64). Zgodnie bowiem z tym przepisem, zanim konsument zostanie związany ofertą, przedsiębiorca powinien uzyskać wyraźną zgodę konsumenta na każdą dodatkową płatność należną oprócz uzgodnionego wynagrodzenia za główne obowiązki umowne przedsiębiorcy, ponieważ przedsiębiorca nie może wywnioskować tej zgody, uciekając się do stosowania domyślnych opcji, które konsument musi odrzucić w celu uniknięcia dodatkowej płatności.

- 17 W tym względzie, jak podnosi rzecznik generalny w punkcie 39 swojej opinii, sprzeczne z realizowanym przez art. 23 ust. 1 zdanie ostatnie rozporządzenia nr 1008/2008 celem ochrony klienta korzystającego z usług przewozu lotniczego byłoby uzależnienie tej ochrony od kwestii, czy dodatkowa opcjonalna usługa w związku z samym lotem oraz dopłata do ceny związana z tą usługą są zaproponowane przy okazji rezerwacji tego lotu przez tego przewoźnika lotniczego czy przez inny podmiot niezależny od niego pod względem prawnym i gospodarczym. Jeżeli bowiem byłoby możliwe uzależnienie tej ochrony od rodzaju podmiotu świadczącego tę dodatkową usługę, przyznając ją jedynie w przypadku, gdy usługa ta jest świadczona przez przewoźnika lotniczego, ochronę tę byłoby łatwo obejść i stąd cel ten byłby z całą pewnością zagrożony. W każdym razie taki sposób postępowania byłby niezgodny z art. 22 dyrektywy 2011/83.
- 18 Wynika z tego, że wbrew twierdzeniom spółki ebookers.com w celu przyznania ochrony, o której mowa w art. 23 ust. 1 zdanie ostatnie rozporządzenia nr 1008/2008 bez znaczenia jest okoliczność, że dodatkowa opcjonalna usługa oraz dopłata do ceny z nią związana są proponowane przez danego przewoźnika lotniczego lub przez usługodawcę z nim związanego, lecz że usługa ta oraz jej cena pozostają w związku z samym lotem przy okazji dokonywania rezerwacji tego lotu.
- 19 Ponadto należy stwierdzić, że wbrew temu, co podnosi spółka ebookers.com, wykładnia ta jest zgodna z zakresem zastosowania rozporządzenia nr 1008/2008. Chociaż bowiem zgodnie z art. 1 ust. 1 tego rozporządzenia przedmiot tego aktu jest zdefiniowany poprzez odesłanie do przewoźników lotniczych, skoro przepis ten stanowi, że rozporządzenie to reguluje kwestie wydawania koncesji wspólnotowym przewoźnikom lotniczym oraz ich prawo do wykonywania wewnątrzwspólnotowych przewozów lotniczych, niemniej jednak cel ten zgodnie z tym przepisem obejmuje również „ustalanie taryf wewnątrzwspólnotowych przewozów lotniczych”. Podobnie z brzmienia zredagowanego w ogólny sposób art. 23 ust. 1 zdanie ostatnie tego rozporządzenia oraz z realizowanego celu ochrony wynika, że – jak stwierdzono w pkt 17 niniejszego wyroku – wymóg ochrony przewidziany przez ten przepis nie może być uzależniony od rodzaju podmiotu świadczącego opcjonalną usługę dodatkową w związku z samym lotem.
- 20 Mając na uwadze powyższe rozważania, na pytanie prejudycjalne należy odpowiedzieć, że pojęcie „opcjonalnych dopłat do ceny”, o którym mowa w art. 23 ust. 1 zdanie ostatnie rozporządzenia nr 1008/2008, należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono koszty, związane z przewozem lotniczym, usług takich, jak będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym ubezpieczenie od kosztów rezygnacji z danego lotu, świadczonych przez podmiot inny niż przewoźnik lotniczy i pobieranych od pasażera przez sprzedawcę przewozu lotniczego w cenie ogółem razem z ceną przelotu.

W przedmiocie kosztów

- 21 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Pojęcie „opcjonalnych dopłat do ceny”, o którym mowa w art. 23 ust. 1 zdanie ostatnie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1008/2008 z dnia 24 września 2008 r. w sprawie wspólnych zasad wykonywania przewozów lotniczych na terenie Wspólnoty, należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono koszty, związane z przewozem lotniczym, usług takich, jak będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym ubezpieczenie od kosztów rezygnacji z danego lotu, świadczonych przez podmiot inny niż przewoźnik lotniczy i pobieranych od pasażera przez sprzedawcę przewozu lotniczego w cenie ogółem razem z ceną przelotu.

Podpisy